



2008-10-21

Dnr V-2008-0736

Doss 36

Övergripande planering och förutsättningar för budget 2009 vid KTH

Statens årliga styrning – propositioner och regleringsbrev

Budgetpropositionen för 2009, prop. 2008/09:1, avlämnades 22 september 2008 till riksdagen. Budgetpropositionen ska ge de yttre, främst ekonomiska, förutsättningarna för nästföljande år. För universitet och högskolor (UoH) kommer dock en stor del av de verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningarna för kommande år att finnas i den aviserade Forsknings- och innovationspolitiska propositionen. Denna proposition kommer att läggas 23 oktober 2008 och där kommer regeringen, enligt pressmeddelande 2008-08-28, att föreslå ökade resurser om 2,4 miljarder kronor att fördelas till forskning och utveckling för år 2009. Regeringen avser också att senare under hösten återkomma till riksdagen med en klimat- och energiproposition.

I betänkandet Resurser för kvalitet (SOU 2007:81) presenterades en ny modell för resurstilldelning till universitet och högskolor som avsåg såväl utbildning som forskning. Betänkandet har remissbehandlats. Regeringen avser att senare återkomma med förslag till förändringar av resurstilldelningen till lärosätenas utbildning på grundnivå och avancerad nivå. När det gäller resurstilldelningen till forskning och utbildning på forskarnivå avser regeringen att återkomma i forsknings- och innovationspropositionen.

I Forsknings- och innovationspolitiska propositionen kommer också en ny metod för forskningsfinansiering att introduceras, benämnd strategiska forskningssatsningar. Dessa kommer att göras inom områdena medicin, teknik och klimat och uppgår för 2009 till 500 mnkr. De strategiska forskningsmedlen kommer för 2009 att delas ut i särskild ordning till UoH och fr.o. m. 2010 ska dessa medel sökas och läggas in i resp. UoHs forskningsanslag. En annan nyhet i den kommande propositionen är att finansieringen till universitet och högskolor ska ske kvalitetsbaserat, vilket avser att skapa ett incitament för de forskande lärosätena att arbeta ännu mer aktivt med att stärka forskningskvalitet och att utveckla excellens. Det antas att nytillskottet av medel som ska gå direkt till UoH, 700 mnkr för 2009, ska fördelas enligt dessa nya principer. Grunden för detta nya sätt att fördela medel kommer troligen att vara indikatorerna externa medel och bibliometriska data, eftersom det antas att dessa indikatorer bäst anknyter till vetenskaplig kvalitet. Det är oklart om den aviserade klimat- och energipropositionen innebär att det finns ytterligare medel att fördela till forskningsändamål.

BP innehåller inga förändringar vad gäller utbildning på grundnivå och avancerad nivå som berör KTH. Det aviseras att förutsättningarna för att stärka lärosätenas kvalitetsarbete ska bedömas i samband med två förestående reformer. Den ena reformen är det nämnda resursfördelningssystemet, den andra införandet av avgifter för studenter som är medborgare i länder utanför EES-området och Schweiz. En proposition om internationalisering av högre utbildning avses att läggas i november 2008.

I BP föreslås ingen förändring av resurstilldelningen till utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Nuvarande resurstilldelningssystem innebär att regeringen fastställer ett takbelopp för varje lärosäte, dvs. ett belopp mot vilket lärosätet efter årets slut har rätt att avräkna antalet helårsstudenter (HST) och helårsprestationer (HPR) med ersättningsbelopp som fastställts för olika utbildningsområden. Takbeloppet, liksom prislapparna för olika utbildningsområden, har pris- och löneomräknats med 1,84 procent och därmed uppgår KTHs takbelopp till 987 mnkr.

Sedan 1997 har regeringen satt upp mål för minsta antalet studenter inom naturvetenskap och teknik. Måluppfyllelsen 2007 var 94 procent, men antalet studenter inom dessa områden minskar sedan 2004. Med undantag för några få översökta utbildningar är antalet behöriga sökande mindre än antalet platser. I BP beskrivs inte några nya mål för den kommande fyraårsperioden. Regeringen har dock funnit det låga antalet sökande till ingenjörsutbildningarna så bekymmersamt att man har tillsatt en Teknikdelegation för att öka intresset för utbildningar inom matematik, naturvetenskap, teknik och informations- och kommunikationsteknik. Delegationen kommer att ledas av Volvo ABs VD Leif Johansson och KTHs rektor är ledamot i delegationen. De nämnda reformerna kommer troligen inte att påverka verksamheten 2009.

Sjukförsäkringsavgiften i arbetsgivaravgiften har sänkts med en procentenhet. För KTH beräknas detta innebära en kostnadsänkning med 11 mnkr. Anslagen har pris- och löneomräknats med 1,84 procent, vilket innebär en höjning av fakultetsanslaget med 14 mnkr till 762 mnkr.

Efter riksdagbehandling av BP och den forskningspolitiska propositionen i december 2008 kommer regeringen att upprätta det s.k. regleringsbrevet, det årliga styrdokumentet, i vilket uppdrag och resurser är fastställda för 2009.

KTHs styr- och resursfördelningssystem

KTH införde 2007 en ny styr- och resursmodell som utgick från intentionerna med omorganisationen av KTH och utvecklingsplanen. En viktig del i det nya systemet är att detta ska knytas till verksamhetsuppdrag och att det årligen, mellan rektor och varje skola, ska upprättas en överenskommelse, som kodifierar verksamhetsuppdraget, inklusive ekonomi och finansiering. Modellens ingående delar är

- medel för forskning/forskarutbildning (främst det s.k. fakultetsanslaget) ska till sin huvuddel fördelas via verksamhetsbaser, som grundas på KTHs och skolornas utvecklingsplaner, samt till en mindre del vara prestationsrelaterad (examen i forskarutbildningen).
- medel för utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska bestå av en prestationsdel, som går till kursproducerande skola (helårsprestationer), en prestationsrelaterad del, som går till programansvarig skola (examen i grundutbildningen), samt fasta medel, som går dels till kursproducerande skola, dels till programansvarig skola.

KTHs styr- och resursmodellen avser att ge större möjligheter till strategisk styrning av verksamheten, på två nivåer, rektor och skolledning. Ett syfte är också att stärka programutbildningarna och att prioritera examina inom KTHs alla utbildningar. Således ska fortsatt upprättas verksamhetsuppdrag mellan rektor och skolorna i vilka regleras dels de prestationer, av olika slag, som skolan förväntas producera under kommande år, dels tilldelningen av resurser för att uppnå dessa prestationer.

Finansiering

I KTHs övergripande planering måste finansieringen av verksamheten säkerställas. KTHs verksamhet finansieras genom tre huvudgrupper, anslaget till grundutbildningen, fakultetsanslaget och externa medel.

Fakultetsanslaget samt grundutbildningsanslaget fördelas i enlighet med principerna i styr- och resursmodellen. Externa medel söks allt oftare "KTH-gemensamt" men också direkt av forskarna. Efter bedömning av medelsbeviljande finansiär går sådana medel direkt till berörd skola. En prognos av dessa medel (bidrag och avgifter) ingår i US budget. För 2009 har en uppskattning av KTHs andel av de s.k. strategiska forskningssatsningarna inräknats med 35 mnkr i fakultetsanslaget.

De högskolegemensamma verksamheterna finansieras på tre olika sätt: genom *direktavsättning* från grundutbildningsanslaget för vissa direkt grundutbildningsrelaterade uppgifter, genom *avgifter* från skolorna för att finansiera *högskolegemensamma resurser (HSG)* samt genom *internpris på lokaler och servicetjänster*.

Direktavsättningen från grundutbildningsmedlen för gemensamma resurser inom grundutbildningen beräknas till 150 miljoner kronor, en höjning med 10 mnkr, främst för att finansiera ökade kostnader för antagning och för fler masterstudenter.

Uttag av medel för högskolegemensamma kostnader, *HSG*, innebär att alla medel, med undantag för direktavsättningen från grundutbildningsanslaget, fördelas i sin helhet till verksamheten. Kostnaderna för de högskolegemensamma verksamheterna debiteras varje skola med en i förväg beslutad avgift som beräknas utifrån kostnadsomslutningen det senaste läsåret. Skolorna fördelar

själva sin HSG på sätt som bedöms mest ändamålsenligt utifrån deras verksamhet. HSG används främst för att finansiera KTHs bibliotek, delar av central förvaltning och viss infrastruktur samt verksamhetsstöd till forskning. KTH föreslår att HSGuttaget ökas med 13 mnkr till 370 mnkr främst för förstärkning av samverkansuppgiften och andra volymökningar.

KTH tillämpar sedan 1997 *internpris* på sina lokaler, vilket debiteras verksamheten som ett ytpris i olika kvalitetsklasser. KTHs lokalyta fortsätter att minska samtidigt som lokalerna har förbättrats så att merparten av KTHs lokaler nu håller den högsta kvalitetsklassen. Ansträngningar för att minska kostnaderna och lokalytan har fortsatt hög prioritet. Att öka ansvaret för lokalerna inkl. medieförsörjningen ute i organisationen är en del i strategin att minska lokalkostnaderna. Således har skolan för teknik och hälsa fått ett direkt betalningsansvar för sina lokalkostnader. Vidare har vissa mediekostnader lyfts ur internpriset. KTHs budget för 2009 innehåller en lika stor lokalkostnad som innevarande år trots att lokalytan kommer att minska. Lokalkostnadens fortsatta ökning beror på att indexuppräknning av hyrorna slår igenom men främst på att mediekostnaderna ökar. Internpriset för 2009 bedöms därför behöva höjas med 5 procent till 2 583 kronor per m² för lokaler med kvalitetsfaktor 1,0.

Fördelning av medel inom KTH

Forskning och forskarutbildning

Medel till forskning och forskarutbildning (främst fakultetsmedlen) fördelas med utgångspunkt i skolornas utvecklingsplaner samt den årliga överenskommelsen mellan rektor och skolorna, rektorskontraktet. Tilldelningen till skolorna utgår från ett antal *verksamhetsbaser*. En intern arbetsgrupp under ledning av dekanus tillsattes under våren för att genomföra en översyn och föreslå ett än mer transparent system för fördelning av resurserna till forskning och forskarutbildning genom rektorskontrakten.

Arbetsgruppen påtalar i sin rapport att ”KTHs omvärldsvillkor när det gäller tilldelningen av fakultetsmedel har ändrats under arbetets gång. Mot denna bakgrund får slutrapporten anses ha karaktär av diskussionsunderlag snarare än att utgöra en regelrätt grund för att införa ett ny intern fördelningssystemmodell.”

Arbetsgruppen konstaterar att systemet ska hållas så intakt som möjligt för 2009 i avvaktan på större nationella systemförändringar. Vidare ska en översyn av indelningen i verksamhetsbaser göras för att möjliggöra att de kvantitativa data som tagits fram för verksamhetsbaserna i samband med RAE2008 kan nyttiggöras och kvalitetsgranskas. Arbetsgruppen uttalar också att en indelning i tre kategorier räcker för att uppnå ett transparent system där effekterna av och måluppfyllelse i tilldelningssystemet går att följa. Dessa kategorier benämns: bastilldelning, utförd prestation och strategiska överväganden.

Bastilldelningen kan ses som ett incitament till att upprätta, utveckla och förnya akademiskt kapacitet inom verksamhetsbasen. Tilldelningen baserad på prestation innebär att verksamhetsuppdragets resultat leder till tilldelning enligt en i förväg känd princip. Tilldelning baserad på strategiska överväganden kan gälla både satsning på enskilda personer eller grupper och på program och projekt i samband med start av verksamhet eller uppbyggnad av konkurrenskraft för att få del av externa anslag.

Mot denna bakgrund bör tilldelningen för 2009 utgå från samma modell som innevarande år. *Verksamhetsbaserna* utgör således grund för skolans tilldelning av fasta medel. Det har tidigare betonats att tilldelningen till en enskild verksamhetsbas är minst 85 procent av det förra årets tilldelning. Samtidigt garanteras en skola att få behålla minst 95 procent av sitt totala fakultetsstöd (räknat i kronor). I avvaktan på att översynen av verksamhetsbaserna genomförts bör en garanti för de fasta medlen endast finnas för skolan som helhet för 2009.

De *rörliga medlen*, direkt prestationsbaserade, utgörs som tidigare av en examinationspott, som fördelas till skolorna i proportion till antalet avlagda examenspoäng inom forskarutbildningen senast avslutade läsår. Volymen forskarexamina är en god indikator på aktivitet och antalet doktorander är direkt korrelerade med kostnaderna för utbildningen. Det är därför ändamålsenligt att denna del är direkt rörlig. Kommande års prestationsersättning, baserad på föregående läsårs antal examina, regleras i rektorskontraktet. Examination, både inom grundutbildning och forskarutbildning, är prioriterade mål, och syns som tydliga underlag i tilldelningarna.

För forskarutbildningen gäller att en doktorspoäng (räknat på hittillsvarande sätt) ska vara värd 800 tkr, och betalas ut till skolan kalenderåret efter det läsårs examen avläggs.

Det minskade antalet forskarexamina under läsåret 2007/08 innebär att den totala examinationspotten sjunker till ca 182 miljoner kronor.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Principerna för fördelning av medel till utbildning på grundnivå och avancerad nivå har universitetsförvaltningen haft i uppdrag att gå igenom. Det föreslås inga ändringar i fördelningssystemet. Dekanus arbetsgrupp har tagit del av resultat från detta arbete och föreslår inte heller några ändringar som berör utbildningen.

Fördelningsmodellen för utbildning på grund och avancerad nivå utgår från tydliga utbildningsuppdrag med kända tilldelningar. Tilldelningarna är knutna dels till ett förväntat, prognostiserat, antal HST, dels till examina. Båda dessa prognoser är, om inte särskilda skäl föreligger, relaterade till föregående läsårs prestation, och är därför prestationsrelaterade i medellångt perspektiv men benämns ”fasta medel”. Helårsprestationerna däremot avräknas direkt och benämns ”rörliga medel”. Dessa rörliga medel utgörs av den ersättning för helårsprestation (HPR) som KTH får från staten och baseras på de externa prislapparna för olika utbildningsområden. Medlen fördelas i sin helhet direkt till kursproducerande skola.

Modellen innehåller även s.k. *förstärkningsmedel*. Sådana medel har givits dels till utbildningar, där KTH tidigare har beslutat ska erhålla särskilda medel, exempelvis arkitekt- och kemiutbildningarna p.g.a. deras speciella utbildningsstruktur dels till utbildningar av speciellt KTH-intresse. De förstärkningsmedel som sålunda utgår har prövats mot sådana strategiska överväganden.

I de fasta medlen finns också *kvalitetsförstärkning* i vid mening, såsom examinationsersättning för magisterexamina, ökad tilldelning till avancerad nivå, ökad genomströmning och särskild ersättning till kurser på avancerad nivå.

Förslaget till dimensionering av utbildningen innebär att totalvolymen ökar något. Ökningen är hänförlig till förlängning av civilingenjörsutbildningen och masterutbildningarna. De treåriga utbildningarna har oförändrad dimensionering.

KTH räknar med att under ovan angivna förutsättningar kommer KTH under 2009 att kunna avräkna drygt 958 miljoner kronor, d.v.s. knappt 30 miljoner kronor under takbeloppet.

Förslag till budget för 2009

US har att besluta om övergripande planeringsförutsättningar, budget, samt strukturen och totala dimensioneringen av utbildningen. Vidare skall US besluta om direktavsättningen liksom även den totala storleken av HSG samt internpriset på lokaler.

Mot bakgrund av ovan redovisade förhållanden föreslås nedanstående budget för KTH för 2009. Styrelsen gör bedömningen att KTH kan göra ett positivt resultat för 2009 med ca 15 miljoner kronor under förutsättning att de externa medlen ökar minst i enlighet med budget samt att kostnaderna inte ökar mera än vad som ligger i budgeten. Vidare måste dimensioneringen av grundutbildningen följa de förutsättningar, mål, som anges i bilaga till detta beslut.

RESULTATRÄKNING PER VERKSAMHETSGREN	Förslag till US budget 2009						US budget 2008 (prognos 2008-09-04)						Förändring	
	Grundut- bildning	Beställd utbildning	Uppdrags- utbildning	Forskn och forskarutb	Uppdrags- forskning	Totalt i kkr	Grundut- bildning	Beställd utbildning	Uppdrags- utbildning	Forskn och forskarutb	Uppdrags- forskning	Totalt i kkr	Totalt i kkr	Totalt i %
Verksamhetsgren														
Verksamhetens intäkter														
Intäkter av anslag	950 679	0	0	836 265	0	1 786 944	920 000	0	0	738 396	0	1 658 396	128 548	7,8%
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	71 400	11 220	20 400	66 300	96 300	265 620	70 000	11 000	20 000	65 000	94 400	260 400	5 220	2,0%
Intäkter av bidrag	34 600	0	0	975 200	0	1 009 800	34 000	0	0	956 000	0	990 000	19 800	2,0%
Finansiella intäkter	4 000	0	0	24 300	300	28 600	4 000	0	0	24 300	300	28 600	0	0,0%
Summa	1 060 679	11 220	20 400	1 902 065	96 600	3 090 964	1 028 000	11 000	20 000	1 783 696	94 700	2 937 396	153 568	5,2%
Verksamhetens kostnader														
Personalkostnader	624 750	8 097	12 495	1 213 581	58 206	1 917 129	600 000	7 930	12 000	1 105 000	55 900	1 780 830	136 299	7,7%
Kostnader för lokaler	241 559	1 386	1 782	307 393	21 780	573 900	244 000	1 400	1 800	310 500	22 000	579 700	-5 800	-1,0%
Övriga driftkostnader	140 400	1 706	6 521	270 400	15 006	434 032	135 000	1 640	6 270	260 000	14 429	417 339	16 694	4,0%
Finansiella kostnader	10 200	0	0	4 794	306	15 300	10 000	0	0	4 700	300	15 000	300	2,0%
Avskrivningar och nedskrivningar	37 800	32	32	94 437	4 200	136 500	36 000	30	30	89 940	4 000	130 000	6 500	5,0%
Summa	1 054 709	11 220	20 829	1 890 606	99 498	3 076 861	1 025 000	11 000	20 100	1 770 140	96 629	2 922 869	153 992	5,3%
Verksamhetsutfall	5 970	-0	-429	11 459	-2 898	14 103	3 000	0	-100	13 556	-1 929	14 527	-425	-2,9%
Resultat från andelar i dotterföretag och intresseföretag														
Resultat från andelar i dotterföretag	0	0	0	1 429	0	1 429	0	0	0	1 429	0	1 429	0	0,0%
Resultat från andelar i dotterföretag och intresseföretag	0	0	0	1 429	0	1 429	0	0	0	1 429	0	1 429	0	0,0%
Transferringar														
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	8 000	0	0	10 000	0	18 000	8 000	0	0	10 000	0	18 000	0	0,0%
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	11 000	0	0	65 000	0	76 000	11 000	0	0	65 000	0	76 000	0	0,0%
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	5 000	0	0	29 000	0	34 000	5 000	0	0	29 000	0	34 000	0	0,0%
Lämnade bidrag	24 000	0	0	104 000	0	128 000	24 000	0	0	104 000	0	128 000	0	0,0%
Saldo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0%
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	5 970	-0	-429	12 888	-2 898	15 531	3 000	0	-100	14 985	-1 929	15 956	-425	-2,7%

Beslut

Universitetsstyrelsen beslutar att

- fastställa övergripande planering för 2009 med inriktning enligt beskrivningarna och förslagen ovan,
- bemyndiga rektor att upprätta rektorskontrakt avseende all verksamhet för 2009
- bemyndiga rektor att innehålla en del fasta medel både till utbildning och forskning till dess att vissa bestämda prestationer uppnåtts,
- direktavsättningen från grundutbildningsanslaget ska uppgå till 150 miljoner kronor,
- medel för högskolegemensamma resurser, högskoleavgiften, ska uppgå till 370 miljoner kronor och fortsatt tas ut på samma sätt som hittills,
- internpriset på lokaler ska höjas med 5 procent, vilket innebär att priset per m² är 2 583 kronor för lokaler med kvalitetsfaktor 1,0,
- dimensionera den grundläggande utbildningen enligt nedanstående sammanställning och bilaga. Fakultetsnämndens har behandlat förslaget vid sammanträde 2008-10-14,

Civilingenjörs- och arkitektutbildning	1 450 nybörjarplatser
Högskoleingenjörs- och kandidatutbildning	640 nybörjarplatser
Master-/magisterutbildningar	1 350 nybörjarplatser
Tekniskt basår	400 nybörjarplatser
Utbildning, kortare än tre år	1 350 helårsstudenter

- bemyndiga rektor att besluta om den slutliga dimensioneringen,
- bemyndiga rektor att revidera budgeten med hänsyn till de beslut som statsmakterna kan komma att fatta om anslag till KTH eller om andra omständigheter så kräver,
- två miljoner kronor ska ställas till universitetsstyrelsens disposition främst avsedd för KTHs internrevisionsfunktion.

Dimensionering av grundutbildningen 2009 (Planerade nybörjarplatser)

Arkitekt- och civilingenjörs- utbildningar	Antal HT		Rev uppdrag	
	2009	varav	2008	varav
Arkitektutbildning	100		100	
Bioteknik	60		60	
Civilingenjör och lärare	40		40	
- därav Matematik och IT-datateknik				10
- därav Matematik och fysik				20
- därav Matematik och kemi				10
Civilingenjörsutb i datateknik	150		150	
- därav Internationell inriktning med språk		20		20
Design och produktframtagning	90		90	
Elektroteknik	40		40	
Farkostteknik	90		90	
Industriell ekonomi	120		120	
Informationsteknik	65		70	
- därav Internationell inriktning med språk		20		20
Kemivetenskap	85		85	
- därav Internationell inriktning med språk		25		25
Maskinteknik	120		120	
Materialdesign	30		30	
Medicinsk teknik	40		40	
Medieteknik	60		60	
Mikroelektronik	40		45	
- därav Internationell inriktning med språk		15		15
Samhällsbyggnad	130		120	
Teknisk fysik	90		90	
Öppen ingång	100		100	
Totalt:	1450 nyb		1450	nyb

Högskoleingenjörs- och kandidatutbildningar	Antal 2008	
Campus Valhallavägen		
Fastighet och finans	60	
Kemiteknik	30	
Campus Haninge		
Campus Flemingsberg		
Totalt STH-skolan	300	Helår 2008
Campus Telge (ITM)	100	
Campus Kista (ICT)	150	
Totalt:	640 nyb	

Tekniskt basår	Antal 2008	
STH-skolan (Haninge)	150	Helår 2008
ITM-skolan (Södertälje)	50	
ICT-skolan (Kista)	200	
Totalt:	400 nyb	